

342.725

Szerző

Cím Budapest magyarsága

Hely

Idő

"1902"

Személy

Forrás:

Esti újság

Bp.

1902 IX/26

(Hely)

(Idő)

Hely

Budapest magyarsága.

Azon panaszkodunk, hogy a budapesti bennszülöttnek nincsen különös ismertető jele. Dehogy nincs! Tessék csak gondosan megfigyelni: kerékbe töri a magyar nyelvet. Bizony, bizony Magyarország szívében nem tudunk magyarul beszélni! Azt mondják: a budapesti ember kényelmes, nem szeret nyelvbeli dolgokkal bibelődni. Akármit mondjanak: magyartalan beszédünk olyan csufító folt rajtunk, a mit semmi féle kényelemre való hivatkozás nem mos le rólunk. De talán nem is annyira a kényelem az oka ennek a nem éppen dicséretes állapotnak. Inkább ludas ebben a nálunk lábra kapott, ugynevezett európai színvonalat uraló fölfogás. A minden külföldi dolgot a magyar fölé magasztató fölfogás. Az a fölfogás, a mely minden magyarból „européert“ akar faragni. A mely úgy akarná Budapestét és a fővárossal együtt egész Magyarországot az európai civilizáció színvonalára könnyű szerrel felvoncsolni, hogy minden külföldi dolgot hámozatlanul nyeletne le vele. Mindenesetre szép dolog az

az európai civilizáció. Csak az a különös, nagyon különös benne, hogy míg a francia, az angol meg a német, mindegyik egyformán, úgy érti, hogy a saját hazájabeli műveltség egyenlő vele, addig minálunk majdnem egészen a nyugati nagy nemzetek műveltségét tologatják helyébe. Pedig talán született már nálunk is néhány olyan lángész, a ki bárhol a külföldön számot tenne, a kinek a termése egészen a mienk, műveltségünk eredetisége.

A mi szép és jó a külföldön: eresszük csak be mihozzánk. De miként a gót templomba nem illesztünk akármilyen, hanem csak gótra formált ablakot, azonképpen adjunk minden helyes külföldi dolognak — mielőtt befogadnók, — hozzánk illő formát, gyurjuk át magyarrá. Budapesti civilizálóink nem így gondolják a dolgot. Az ő leghévségesebb óhajtásuk, hogy a magyar ember magyarságát szerényen zsebébe dugván, mind a franciához, mind az angolhoz, mind a némethez váljon hasonlóvá. De mind a háromhoz egyszerre és egyformán. Tagadhatatlan, hogy a fővárosbeliek ugyan csak hallgatnak erre a speciális budapesti civilizáló szózatra. Ha ösz-

szekerül kettő közülök, a ki angolul avagy franciául tud, el nem mulasztaná a világért se, hogy nyelvbeli műveltségét — már csak a fővárosi közbámulat kedvéért — ne hallattassa. Arról pedig szó sincsen, hogy a ki csak konyit hozzá, ne ragadjon meg minden alkalmat a németül való megszólalásra. Az olyan család háza nem is megy előkelő számba, a hol legalább is francia-svájci bon és észak-német nevelőnő nem kótlóskodik a gyermekek körül. Magyar nevelő — minek az? Ragad majd elég magyarság a fiatalságra — a cselédségtől, no, meg az iskolában. Gyermekekkel meg otthon magyarul beszélni, — éppenséggel nem volna nóbel dolog. Nincs is abban semmi boszorkányság, hogy alig akad budapesti bennszülött, a ki nem csak magyarul, de bármilyen nyelven hibátlanul beszélni tudna. Olyan „européer“ felemás beszéd az, akármilyen nyelven szólaljon is meg.

Persze, persze, hogy a magyar nem világnyelv, hogy csupán a magyar nyelvvel nem igen boldogulunk a külföldön. De talán azért kellene Budapesten mindenek előtt magyarul tökéletesen tudnunk,

(Köt. v. füzet)

hogy legalább egy nyelven megért-hessük egymást — egészen. A kinek meg a nyelve és eszejárása már igazán magyarrá lett, ám tanuljon még annyi idegen nyelvet, a menyire csak valamikor szüksége lehet. De a maga hasznára tanulja, s nem a mi kárunkra: a törül metszett, tiszta magyarság megrontására. Az idegent soh'se féltsük. Majd gondoskodnak a fogadóink arról, hogy legyen, a ki nyelvén kalauzolja. A melyik külföldi meg komolyan akar rajtunk kereskedni, majd megtanul az, ha kell, a maga emberségéből magyarul, már csak azért is, hogy simán közlődhessen velünk. Van is már néhány közénk telepedett amerikai, francia, angol, cseh, lengyel, német, a ki nem átalotta a magyar nyelvet megtanulni. És ebbeli fáradságát eleve mindegyik természetes dolognak vélte. Csak később vették észre, hogy kár volt a magyarral gyötrődni. Akárhogy is akar a hozzánk szító idegen, józan fejjel, a magyarsághoz alkalmazkodni, minduntalan olyas „művelt“ magyarokba botlik, a kik vele csupán külföldi anyanyelvén hajlandók szóba állani. Nem éri föl észszel az idegen ezt a mi furcsaságunkat sehogy se.

Az egyik, magyarul is beszélő németországbeli barátom e miatt csúnyán kifakadt egy alkalommal, azt a fogas kérdést intézvéen hozzám: „Röstelik talán honfitársai, hogy magyarul is tudnak?“ Csoda-e, hogy ha valamelyik bécsi ágens német kérdésére a sarki rendőr azt találja felelni, hogy „niksz dájcs“ — a kedves szomszéd menten arról szaval mindenütt, hogy a magyarnál sovínisztább náció nincs e kerek földön. Hogyne követelné meg a sarki rendőrtől a német nyelv tudását, a mikor az ő kedvéért minden budapesti kereskedő németül beszél.

A külföldi azt tartja, hogy a maga országát szöröstül-böröstül megbecsülni — nyilvánvaló első kötelessége. Hogy a ki a magáét nem becsüli meg, becsülésre maga sem méltó. Hogyan várhatjuk hát, hogy a közénk vetődött idegen nemzeti önállóságunkat, magyarságunkat megbecsülje, a mikor uton-uttfélen tapasztalja, hogy magyarságunkat mi magunk kutyába vesszük. A mikor minduntalan látja, hogy nemcsak a külföldet majmoljuk, hanem még a külföldnél is külföldiebbek akarunk lenni. Építésünk, képirásuk, képfaragásunk, zenénk, mindennemű foglalkozásunk, otthonunk, közintézeteink, — sőt nagyobbára irodalmunk is: a minden áron való külföldieskedéstől összekuszált, zavaros, harmóniátlan. Hogy becsüljön hát meg minket Európa, a kik magyarságunk lábbal tiprása árán akarunk „européerek“-ké finomulni.

Nem régen Berlinben egy „nagy németté“ vedlett, erdélyi szász eredetű ujságíróval kerültem össze. A nagygyá bőrdzött német Budapestre forgatta a szót s körülbelül barbár nagyotmerésnek nevezte a német nyelvnek a népiskolából való kiküszöbölését. Mit berzenkedünk, ugymond, a német kultúrával szem-

ben, a mikor nyakig vagyunk benne. A mikor a Magyarországon erőszakkal (ugyan?) terjesztett magyar nyelv már ugy is hemzseg a sok germanizmustól, a mitől ha megtisztítani akarnók, féltő, hogy ismét paraszt nemzeté durvulnánk. Nagyot nézett, elképedt, megnémult a német, a mikor reszelő nyájaskodására azt feleltem neki, hogy bár csak minél előbb parasztosodnánk el ilyen formán. Bár csak szabadulnánk hamarosan az oktalan fejjelel magunkra idézett németeskedés járványától. Bár csak eltanulnánk magyar parasztunktól mielőbb a szinmagyar szókötést. Akkor izmosodna a maga talpán, akkor haladna nagyot műveltségünk. Az idegen póráztól szabadulva, a maguk emberiségére utalva, akkor fejtenék ki igazában a budapestiek minden tehetségüket. Magyarságában, magyar kulturája erején, akkor válna igazán önállóvá, mozgalmassá, találékonnyá, erőssé, megbecsültté szép Budapestünk!